

מסעי

לערנען אונז „שמיתת אהרן היא ה' שמועה“.

אָבער פון דעם וואָס רש"י זאָגט שפעטער „לפיכך חזר וכתבה“ (לאחרי זיין פי' „כאן לימדך כו'“) איז קענ' טיק, אַז פריער, איינלערנענדיק זיין פירוש אויפן פסוק „וישמע הכנעני“, איז ניט שווער דער „חזר וכתבה“ —

[ווייל וואו רש"י מיינט מיט זיין פי' צו פאַרענטפערן אַ געוויסע קשיא, איז אויב ער געפינט פאַר גווייטק צו אויסטייטשן אַט-די קשיא (דערפאַר וואָס זי איז ניט אויף אַזויפיל פשוט ובמילא איז מעגלעך אַז דער „בן חמש (למקרא)“ זאָל זיך אליין אויף איר ניט כאַפן), שטעלט ער די ווערטער וואָס דריקן אויס די קשיא פאַר זיין פי' (בכדי דער תלמיד זאָל גלייך וויסן וואָס רש"י וויל באַוואַרענען מיט זיין פי'); און אין פאַל, וואו מצד רוב פשיטות פון דער קשיא איז זי רש"י ניט מקדים, נאָר הויבט אָן גלייך מיט זיין פי' — דאָן טייטשט ער ניט אויס די קשיא אויך נאָכן פירוש, מיט וועלכן זי ווערט פאַר-ענטפערט:]

נאָר נאָכדעם ווי רש"י איז מפרש „כאן לימדך כו'“ (בכדי צו פאַרענט-פערן אָן אַנדער שאלה, אַ שאלה פשוטה ביותר וואָס רש"י דאַרף זי גאַרניט מפרש זיין), איז ער מוסיף „לפיכך חזר וכתבה“, אַז דורך זיין

א. אויפן פסוק „וישמע הכנעני מלך ערד גו'“ : וואָס שטייט נאָך דעם סיפור פון מיתת אהרן, זאָגט רש"י (אויף די ווערטער „וישמע הכנעני“) : „כאן לימדך שמיתת אהרן היא ה' שמועה, שנסתלקו ענני כבוד וכסבור שניתנה רשות להלחם בישראל“.

איז אין דעם ניט מובן :

א) צוליב זיין פי' „כאן לימדך שמיתת אהרן היא השמועה כו'“, איז דאָך גוגע נאָר דער וואָרט „וישמע“ לכאורה, פאַרוואָס איז רש"י מעתיק ביידע ווערטער „וישמע הכנעני“?

ב) פון דעם וואָס רש"י הויבט אָן זיין פי' מיט „כאן לימדך כו'“ און ניט „שמע שמת אהרן כו'“ : איז מוכח לכאורה, אַז ער איז דאָ אויסן צו מפרש זיין (ניט נאָר דעם פירוש פון „וישמע הכנעני“ גופא, נאָר) אויך דעם יתור פון דעם פסוק : — אַז דער טעם וואָס דער פסוק חזר'ט דאָ איבער נאָכאַמאָל דעם סיפור „וישמע הכנעני גו'“ (הגם דאָס איז שוין דער-ציילט אין פ' חקת¹) איז בכדי צו

(1) פרשתנו לג, מ.

(2) כבב' חקת כא, א.

(3) ומה שרש"י מעתיק רק התיבות „וישמע הכנעני“ והתיבות שלאחריהם אינו מרמז אפילו ב„גו'“ — אף שבא לפרש יתור כל הכתוב — הוא, כי בכל מקום כשמפרש כללות פסוק או פרשה, מעתיק הוא רק תיבות הראשונות (ראה ריש פרשתנו, ר"פ קרתה, ועוד, ויתירה מזו מצינו בתחלת פי' ורשו עה"ת, שמעתיק רק תיבת בראשית — אף שמפרש שם בנוגע לכל הפרשיות שבס' בראשית והפרשיות שבס' שמות עד „החדש הזה לכם“).

(4) שם.

(5) לדוגמא בפרשתנו (לג, נא) : והלא כמה כו'.

(6) לדוגמא בפרשתנו (לג, מט) : כאן למדך כו'.

פי' ווערט אויך פארשטאנדיק (הגם אז אויך אן דעם איז עס ניט קיין קשיא ממש, אדער די קשיא איז ערשט געווארן לויט זיין פירוש) דער טעם פון "חזר וכתבה".

דארף מען פארשטיין: וואס איז אט-די אויבנאויפקע גיט-גלאטקייט אין "וישמע הכנעני", וואס צוליב דעם דארף רש"י מפרש זיין "כאן לימדך"? (ג) דער "כאן לימדך" איז דאך לכאורה א גילוי מילתא (גיט אינעם ענין פון מיתת אהרן, נאך) אין דעם ענין "וישמע הכנעני" — וואס פאר א שמועה עס איז געווען — האט דאך דער לשון אין פי' רש"י געדארפט זיין בסדר הפוך: כאן לימדך "שה" שמועה היא מיתת אהרן" און גיט "שמיתת אהרן היא השמועה"?

(ד) וגם: מדוע לא הוקשה לי' באמת, למה חזר וכתבה, והרי בכל המסעות (לבד מסע הראשון) לא נשנו המאורעות שנאמרו כבר לפני? * ושאינו "ויעל אהרן הכהן אל הר ההר" (לג, לח) שנשנה בשביל הפרטים דמיתת אהרן שלא נאמרו לפני? (ראה לקמן סי').

(*) ומה שנאמר "ויעברו בתוך הים ה' מדברה וילכו דרך שלשת ימים"; "ובאילים שתיים עשרה עינות מים ושבעים תמרים" (לג, ח"ט) — אף שכבר נאמר בפי' בשלח (טו, כב, כז) — הרי (א) "ויעברו" . וילכו ג' הוא (חלק ו) פרט ב"ויסעו מפי החירות ג' (שלכן: א) נאמר כאן "דרך שלשת ימים" (ב) לא נאמר "ולא מצאו מים". וגם "ובאילים שתיים עשרה עינות מים ג' הוא תיאור המקום (אילים) שבאו לשם, ולא מאורע (וגם) — ה"ז הקדמה וטעם למה "ויחנו שם". (ב) (אפילו את"ל שאין חילוק בזה) ה"ז ענין קצר הבא דרך אגב, ואיז דומה ל"וישמע הכנעני" שכל הפסוק נאמר כבר לפני. (ועפ"ז (שאין להקשות מהבא דרך אגב) יתורץ גם מ"ש "ויעל אהרן הכהן אל הר ההר ע"פ ה' וימת שם" — אף שהי' יכול לומר "שם מת אהרן על פי ה'").

(ד) אויך אויפן פסוק "וישמע ה' כנעני" וואס אין פ' חקת, זאגט רש"י "שמע שמת אהרן" — פארוואס זאגט רש"י אין אונזער פסוק "כאן לימדך שמיתת אהרן כו'" (און איז נאך מסיים "לפיכך חזר וכתבה") בעת מען ווייס עס שוין פון פ' חקת?

ב. מפרשים פארענטפערן די לעצטע טע קשיא⁶: אין פ' חקת, נאך "וישמע הכנעני ג'", איז דער פסוק בא'לד ממשיך "כי בא ישראל דרך האתרים". דעריבער קען מען דארט לערנען, אז "וישמע הכנעני" באציט זיך ניט צו מיתת אהרן וואס ווערט דערציילט פריער, נאך צום אויספיר "כי בא ישראל ג'"; משא"כ אין אונזער סדרה, וואו אין פסוק "וישמע הכנעני" ווערט גיט דערמאנט קיין אנדער מאן-רע, מוז מען לערנען אז "וישמע הכנעני" קומט בהמשך צו מיתת אהרן. און דער טעם וואס אויך אין פ' חקת זאגט רש"י "שמע שמת אהרן" — ווייל אזוי איז עס געדרונגען פון אונזער פסוק.

מען קען אבער אזוי גיט ענטפערן. ווייל אומעטום וואו רש"י זאגט א געוויסן פי' וואס דעם הכרח אויף אים נעמט ער פון א ווייטערדיקן פסוק (וועלכן דער תלמיד האט נאך גיט געלערנט), ווייזט ער אן און זאגט אז די הוכחה צו זיין פי' איז פון פסוק פלוני. דאקעגן אין פ' חקת זאגט רש"י "שמע שמת אהרן כו'" און ברענגט גיט קיין הוכחה דערצו פון אונזער

(8) גו"א, ש"ח ומשכיל לדוד כאן, ברא"ם כאן תירץ בא"א, אבל (נוסף על מה ש' הקשה עליו במשכיל לדוד) הקושיא שבפנים היא גם לפירוש הרא"ם.

(9) כפירוש התוס' ד"ה וישמע הכנעני (ר"ה ג, א).

ס' בלייבט אבער ניט פארשטאנדיק:
 אויך אין פ' חקת ווערט אין חומש יי
 ניט דערציילט אז בעת מיתת אהרן
 זיינען נסתלק געווארן די עננים. פאר-
 וואס זשע זאל מען אננעמען אז "וישמע
 הכנעני" דארט מיינט די שמועה "שמת
 אהרן ונסתלקו ענני כבוד" און אין
 אונזער פסוק — "שמיתת אהרן היא
 השמועה" ¹⁰?

ד. נאך א שינוי אין פרש"י פון
 אונזער פסוק לגבי זיין פירוש אין
 פ' חקת: אין פ' חקת איז ער מוסיף
 "ועמלק מעולם רצועה מרדות לישראל
 מזומן בכל עת לפורעניות" און בפי-
 רשו אויף אונזער פסוק איז אט-דער
 גאנצער ענין ניטא; דאקעגן גיט ער
 דא צו אן אנדער ענין (וואס ער
 לאזט אויס אין פ' חקת): "וכסבור
 שניתנה רשות להלחם בישראל".

בנוגע צו דעם וואס אין אונזער
 פסוק דערמאנט ער ניט אז "עמלק
 מעולם רצועה מרדות כו'", קען מען

אמיתת אהרן [אלא שהיו אומרים שהעיקר
 בזה הוא סילוק ענני הכבוד, ורש"י מחדש
 "כאן למדך שמיתת אהרן (עצמה) היא ה'
 שמועה"], יש לומר, שמה שנשנה "וישמע
 הכנעני גו'" הוא לפי שהוא פרט במיתת
 אהרן (ובדוגמת "ויעל גו' הר ההר" —
 אף ש"וישמע הכנעני" הוא ופסוק שלם).

(14) ואפילו בפירש"י (שם כ, כט) —
 הרי [נוסף שזה הובא שם רק בשם "מר-
 רש"י] הובא זה באופן שלילי "שלא אמרו
 . . אלא על מדרש כו'".

(15) וב' חלקים בהקושיא: (א) איך מוכח
 מפסוק זה "שמיתת אהרן היא השמועה"?
 (ב) מכיון שגם בפ' חקת לא נאמר שנס-
 תלקו ענני כבוד, הרי מוכח, שמה שמפרש
 רש"י שם "שמע . . ונסתלקו ענני כבוד"
 הוא (לא מצד משמעות הפסוקים שם, כיא)
 מצד הסברא, ששמועת מיתת אהרן מצד
 עצמה אינה שייכת ל"וילחם בישראל", ורק
 לפי שעי' נסתלקו ענני הכבוד, וא"כ יוק
 שה: איך אפשר לפרש בפסוק וידן "שמיתת
 אהרן היא השמועה"?

פסוק, איז דערפון משמע ¹⁰ אז דער
 פירוש איז מוכח פון יענעם פסוק
 גופא ¹¹ — און וויבאלד אזוי, איז
 הדרא קושיא לדוכחה: ווי אזוי זאגט
 רש"י דא אז "כאן לימדך כו' "?
 ג. והביאור בזה: אט-דעם אויפטו

וואס מען לערנט ארויס פון אונזער
 פסוק — כאן לימדך — איז רש"י
 גופא מבאר מיט זיין לשון "שמיתת
 אהרן היא השמועה שנסתלקו ענני
 כבוד כו'":

אין פ' חקת זאגט רש"י "שמע שמת
 אהרן ונסתלקו ענני כבוד", אז ער
 האט געהערט וועגן מיתת אהרן און
 אויך ¹² אז "נסתלקו ענני כבוד". אבער
 אין אונזער פסוק זאגט ער דעם לשון
 "שמיתת אהרן היא השמועה" (אז דער
 מאורע פון מיתת אהרן איז דאס די
 — איינציקע — שמועה). נאך דערנאך
 איז רש"י מוסיף (ניט אלס צוגאב-
 פרט אין "וישמע הכנעני", נאר) אלס
 ביאור: "שנסתלקו ענני כבוד" — דאס
 וואס די שמועה שמת אהרן האט אים
 דערוועקט צו מלחמה האבן בישראל,
 איז עס געווען דערפאר וואס בשעת
 מיתת אהרן זיינען נסתלק געווארן די
 ענני כבוד און ער האט דעריבער
 גערעכנט אז "ניתנה רשות להלחם
 בישראל" ¹³.

(10) ראה תוס' שם "ורש"י לא דק בפי'
 החומש", שמוזה מוכח שהתוס' מפרשים
 כונת רש"י כפנים.

(11) ראיית רש"י על זה — וכן עוד כו"כ
 דיוקים בפרש"י שם — נתבארו בארוכה
 בהתוודות (חלקם נדפס בלק"ש חוקת תש"ג).

(12) וראה לקמן סעיף ו' (ובהערה 15),
 שאדברה: עיקר הענין הוא סילוק ענני
 כבוד. ושמיתת אהרן" פעל הוא לפי שעי' נ-
 סתלקו ענני כבוד.

(13) ועפי"ז מתורצת הקושיא דלעיל הע'
 רה — כי מכיון שגם לולי החידוש
 של רש"י היינו יודעים שישמע הכנעני קאי

ה. איז דער ביאור בכל זה:
נאך די ווערטער „וישמע הכנעני“
— סיי אין פ' חקת סיי אין אונזער
סדרה — דערציילט אונז דער פסוק
אז ער, דער „כנעני“, האט זיך גע-
פונען אין „נגב“, ס'איז אבער דא אין
דעם אַ חילוק צווישן די צוויי פסוקים:
אין פ' חקת שטייט „הכנעני מלך ערד
יושב הנגב“ — איז „יושב הנגב“ אַ
תואר מיט וועלכן ער באַצייכנט דעם
„כנעני מלך ערד“; אבער אין אונזער
פסוק ווערט געזאגט „הכנעני מלך ערד,
והוא יושב בנגב“: זיין תואר איז
„כנעני מלך ערד“, און „והוא יושב
בנגב“ איז אַ סיפור וואָס דערציילט
וואו ער האָט זיך געפונען דעמאָלט¹⁸
„בבא בני ישראל“¹⁹.

פון דעם שינוי בלשון הפסוק איז
מוכה, אַז אינעם סיפור „וישמע ה’

זאָגן אַז דאָס איז קיין קשיא נישט,
ווייל ס'איז נישט נויטיק דאָס צו
איבער'חזר'ן אַ צווייטן מאל; ס'איז
אָבער נישט מובן דער צווייטער שינוי:
פאַרוואָס זאָגט ער דעם פּרט „וכסבור
שניתנה רשות כו“ ערשט אין אונזער
פסוק, און נישט¹⁶ ביים ערשטן מאל
וואו עס שטייט „וישמע הכנעני“¹⁷?

מזו מען דעריבער זאָגן, אַז דער
פ' „וכסבור שניתנה רשות להלחם
בישראל“ קומט בהמשך דוקא צו דעם
וואָס אונזער פסוק איז מחדש „שמיתת
אהרן היא השמועה“, ד.ה. אין פ'
חקת וואו „וישמע הכנעני“ נעמט אין
זיך אַריין אויך דעם „נסתלקו ענני
כבוד“, דאָרף מען דאָרט נישט אַנקומען
צום ביאור „כסבור שניתנה רשות
כו“; אָבער אין אונזער פסוק, ווי-
באַלד אַז מיט „וישמע הכנעני“ ווערט
דאָ געמיינט בלויז מיתת אהרן, דאָ
דאָרף מען שוין אַנקומען צום הסבר
„כסבור שניתנה כו“.

16) ובפרט שבמס' ר"ה שם [שרש"י
עצמו מציינו ב' חקת כא, א] איתא גם
„וכסבור שניתנה רשות להלחם בישראל“
בנוגע ל„וישמע הכנעני“ דפ' חקת, כדמוכח *
ממה שמסיים שם „והיינו דכתיב (חקת
כו, כט) ויראו כל העדה כי גוע אהרן“.
17) ואפילו אם נאמר, שכונת רש"י
(חקת שם) במ"ש „כו“, הוא ל„וכסבור“
ניתנה כו“ (ודלא כבשוה"ג בהערה שלפניו),
עדיין קשה: מדוע ב„וישמע הכנעני“ שנאמר
בפעם הראשונה מספיק רק לרמוז הענין
ד„וכסבור כו“ ב„כו“, ובפעם השני צריך
לכותבו בפירוש?

*) ויש לומר, שכונת רש"י (חקת שם)
במה שמוסיף „כו“ — הוא ל„והיינו דכתיב
כו“ שמה מוכח ש„וישמע הכנעני“ (הי
מובא לפני זה) הוא הפסוק דפ' חקת. (אבל
אין לומר שכונתו ב„כו“ הוא ל„וכסבור
ניתנה רשות כו“ — כי זה סותר ל„עמלק
רצועה מרדות כו“, ראה לקמן סעיף ו').

18) כי באם ה' במקום רחוק, לא היתה
מגעת אליו השמועה — ובדוגמת מ"ש (חקת
שם) „כי בא ישראל דרך האחרים (שלפי
פירוש הראשון דרש"י שם, הוא) דרך הנגב“.
19) ע"פ מ"ש בפנים יובן מה שבתיב"ע
כאן מתרגם „וישמע עמלק חייבא ואתחבר
בכנענאי“ ומשנה מתרגומו ב' חקת שם
„וישמע עמלק . . ואתא ואשתני“: כי ב' חקת
שנאמר „הכנעני . . יושב הנגב“ מר-
כח שכונת הכתוב ב„הכנעני“ היא לעמלק
אלא ש„אשתני“ בכנעני; משא"כ בפרשתנו
שנאמר „והוא יושב בנגב“, הכונה ב„הכנ-
עני“ היא (גם) לכנעני כפשוטו, והוא
יושב בנגב — עמלק — אתחבר בכנענאי.
אלא שלפי התיב"ע — שכולל גם דרך
ה„דרוש“ — מוסיף הכתוב בפרשתנו מאורע
חדש, שגם הכנעני נלחם, משא"כ לפי פרש"י
— פשט, הרי (א) מכיון שב' הפרשיות
נאמר „מלך ערד“ מוכח ש„הכנעני“ דפרש-
תנו הוא הוא „הכנעני“ דפ' חקת. (ב)
„והוא (יושב בנגב) קאי א„הכנעני“ שלפניו,
וא"כ מוכח ש„הכנעני“ הוא עמלק. (ומה
שנאמר „והוא יושב בנגב“ ולא „יושב
הנגב“ הוא רק להשמיענו, שגם באם הי'
כנעני ממשי, הי' נלחם, כדלקמן סעיף ז').

„וישמע הכנעני“ (— „זה עמלק“) וואס אין פ' חקת, מיינט ניט די שמועה פון מיתת אהרן גופא, נאָר די תוצאה דערפון — דער סילוק ענני כבוד: כל זמן עס זיינען געווען די ענני הכבוד, האָט ער פשוט ניט גע- האָט קיין מעגלעכקייט צו צוקומען צו די אידן, ווייל זיי זיינען געווען אַרומ- גערינגלט און באַשיצט דורך די ענ- נים.²³ אָבער ווי נאָר „שמע (שמת) אהרן“ און אַז דורך דעם (ו)נסתלקו ענני כבוד“ — איז באַלד „וילחם בישראל“.

משאָכ אין אונזער פסוק, וואו דער „וישמע הכנעני“ מיינט, אַז ער איז באַווירקט געוואָרן צו דער מלחמה אַלס כנעני (ווי ער האָט מיט זיך פאַרגעשטעלט לויט זיין לשון²⁴), באַ- וואָרנט רש"י און איז מדגיש „שמתת אהרן היא השמועה“: מצד אַט-דער מעגלעכקייט וואָס האָט זיך געשאַפן דורך סילוק ענני הכבוד, וואָלט ער (אַלס „כנעני“) ניט געקומען מלחמה האַלטן מיט זיי; ער האָט דאָס געטאָן נאָר דערפאַר וואָס ער האָט געהערט שמת אהרן און דעריבער „כסבור שניתנה רשות להלחם בישראל“.²⁵

ועפ"ז וועט מען אויך פאַרשטיין פאַרוואָס רש"י איז מעתיק די ווער- טער „וישמע הכנעני“ — הגם אַז

(23) ואפשריות מלחמתו ברפידים היא ע"י „שהי' הענן פולטן“ (רש"י תצא כה, יח. ואף שהתלמיד לא למד עדיין פ' תצא — יודע זה מפרש"י (בשלח יז, ט) „צא מן הענן והלחם בו“, דאס בכדי שיוכלו יש- ראל להלחם בעמלק הוצרכו לצאת מן הע- נן, עאכו"כ ומלחמת עמלק בישראל היתה אפשרית רק מחוץ לענן).

(24) רש"י חקת שם.
(25) ומה שרש"י מוסיף „נסתלקו ענני הכבוד“ — כי זוהי הוכחה מוחלטת, שתומ"י נסתלקה שייכות אהרן לישראל, ובפרט בענני- ני הגנה — וראה לקו"ש ח"ח ע' 258-9 (באורא רמ"ב).

כנעני" פון אונזער סדרה דערציילט דער פסוק אַ נײַעס ענין אין זיין שמועה (וואָס דאָס האָט אים באַווירקט צו מלחמה האָבן מיט אידן):

אין פ' חקת, וואו דער פסוק איז אים מתאר אַלס „יושב הנגב — זה עמלק (שנא' ²⁶ עמלק יושב בארץ ה- נגב)“, רעדט זיך וועגן אַזאַ שמועה וואָס באַווירקט בלויז עמלק'ן מלחמה צו האָבן מיט אידן, ווייל, ווי רש"י איז דאָרט מבאר: „עמלק מעולם רצו- עה מרדות לישראל, מזומן בכל עת לפורענות“.

אין אונזער פסוק אָבער, ווערט דער- ציילט וועגן אַזאַ שמועה וואָס וואָלט באַווירקט אויך סתם אַ „כנעני“ (וואָס איז ניט קיין „רצועה מרדות לישראל“) צו מלחמה האָבן מיט אידן.

ו. עפ"ז וועט ווערן פאַרשטאַנדיק וואָס איז זיין פירוש אין אונזער פסוק איז דער לשון פון רש"י אַנדערש ווי אין זיין פירוש אין פ' חקת:

עמלק, זייענדיק פון שטענדיק אַן אַ „רצועה מרדות לישראל“, איז תמיד גרייט צו מלחמה האָבן מיט אידן — ניט טראַכטנדיק צי „ניתנה רשות להלחם בישראל“, אָדער ניט. און ווי מען זעט עס קלאַר, אַז אויך בחיי אהרן האָט ער זיך ניט אָפּגעהאַלטן דערפון און „ויבא עמלק וילחם עם ישראל“²⁷, הגם אַז דעמאָלט (ווען די ענני כבוד ²⁸ זיינען נאָך ניט נסתלק געוואָרן) איז נאָך ניט געווען שייך צו מיינען אַז ס'איז געגעבן געוואָרן רשות צו מלחמה האָבן מיט אידן.

דעריבער לערנט רש"י אַז דער

(20) שלח יג, כט.

(21) בשלח יז, ח.

(22) כי ענני הכבוד התחילו תיכף „ב- הוציא אותם מארמ"צ“ (פרש"י אמור כג, רמ"ב).

כו' "און ער איז גרייט צו לוחם זיין מיט אידן ניט טראכטנדיק וועגן גית" נה רשות; און דאס וואס אונזער פסוק איז משנה בלשוננו, זאגנדיק "וישמע הכנעני גו' והוא יושב בנגב" (און מיט די דיוקים הנ"ל אין דעם), ווערט דערמיט בלויז געמיינט, אז אפילו אויב ער וואלט ניט געהאט אין זיך די תכונות פון "עמלק" און ער וואלט געווען א "כנעני", וואלט ער סיי ווי מלחמה געהאלטן מיט אידן צוליב דעם וואס "סבור שניתנה רשות להלחם בישראל".

לפ"ז ווערט דאך לגמרי שווער צו באַנעמען: צוליב וואס דערציילט דער פסוק אן ענין וואס האט אין פועל ממש ניט פאסירט און איז אינגאנצן אן ענין פון "אילו יצויר"?

און דאס באַוואַרנט רש"י דערמיט וואס ער זאגט "כאן לימדך שמיתת אהרן היא השמועה" —

אינעם סיפור פון מיתת אהרן בפר"ש תננו, ווערן דערציילט א צאל פרטים וועלכע זיינען ניט פאַראַן אין פרשת חקת: דער אופן פון זיין הסתלקות "על פי ה' — שמת בנשיקה"²⁸; דער זמן ההסתלקות — "בשנת הארבעים גו' בחדש החמישי באחד לחודש"²⁹; און ווי אַלט ער איז דאן געווען — "ואהרן בן שלש ועשרים ומאת שנה במותו"³⁰.

איז וויבאַלד אַז אין אונזער פרשה ווערן דערציילט כמה פרטים עיקריים אין שייכות מיט מיתת אהרן (וואס ווערן ניט דערציילט אין פרשת חקת), דערפאַר איז "כאן לימדך ש" מיתת אהרן היא השמועה" — אין דער פרשה (וואו ער איז אויסן צו

מיט זיין פירוש "שמיתת אהרן היא השמועה" ווערט אַפּגעטייטשט בלויז דער וואָרט "וישמע" — ווייל דערמיט מיינט ער צו אונטערשטרייכן, אַז אונזער פסוק רעדט וועגן אַזא שמועה וואָס האָט אים אַלס כנעני באַווינקט צו דער מלחמה מיט אידן.³¹

ז. מען דאַרף אָבער פאַרשטיין: ס'איז מובן בפשטות³², אַז אינעם "וישמע הכנעני" אין אונזער פסוק, ווערט דערציילט דער זעלבער מאורע ווי דער וואָס ווערט דערציילט אין פרשת חקת — ד.ה. אַז בפועל איז עס געווען עמלק, איז במילא מובן אַז זיין "וילחם בישראל" איז געקומען דערפאַר וואָס ער איז "רצועה מרדות

(26) לכאורה אפשר להקשות: מכיון ש'הוכחת רש"י לפרש "שמיתת אהרן היא השמועה" היא ממ"ש "והוא יושב בנגב" (דלא כבפ' חקת), למה אינו מעתיק גם תיבות אלו ואינו מרמזם אפילו ב"וגו"? אבל — אינו:

א) ההוכחה מהכתוב שמדובר כאן ב"כנעני" היא [לא ממ"ש "והוא יושב בנגב" כ"א] ממה שלא נאמר "יושב הנגב", שהרי אדרבה: באם ה' נאמר רק "הכנעני מלך ערד" ולא ה' נזכר כלל שישב בנגב ה' פשוט עוד יותר שמדבר בכנעני ולא בעמלק, ולכן אין מקום להעתיקם.

ב) מכיון ש"והוא יושב בנגב" מורה שבפועל ה' זה עמלק (שהרי הכנעני לא ישב בנגב), ורק שהשמועה שפעלה עליו הוא לא מצד תכונותיו של עמלק, הרי אדרבה: דוקא ע"י שמעתיק "וישמע" ה' כנעני ומשמט "והוא יושב בנגב", מדגיש ש"וישמע" הוא מצד ענין הכנעני שבו. (27) כפרש"י "חזר וכתבה", וראה לעיל הערה 19 שאין כן דעת התיב"ע.

ואולי יש לומר שמ"ש רש"י "לפיכך חזר וכתבה" — אף שגם לולי פירושו "כאן למדך כו'" לא קשה מה ש"חזר וכתבה" (כנ"ל הערה 13) — הוא [לא רק מצד זה שע"י פירושו "כאן למדך כו'" יומתק יותר מה שחזר וכתבה (כנ"ל סעיף א), אלא] גם לשלול הפי' דתיב"ע.

(28) לג, לח. ופרש"י שם.

(29) לג, לח.

(30) שם, לט.

„וישמע הכנעני“, נאָר) „מיתת אהרן“
(וואָס ווייט אויף גדלותו).

ח. לאחר־י כל הנ”ל פאָדערט זיך
נאָך אַלץ ביאָר: פאַרװאָס ווערן דער־
ציילט כמה ענינים עיקריים אין מיתת
אהרן דווקא ווען דער סיפור ווערט
דערציילט צום צווייטן מָאָל, און ניט
אין פ’ חקת — וואו דער סיפור
שטייט צום ערשטן מָאָל?

אין דרך הפשט איז עס טאָקע ניט
אָזוי קשה — ווייל מען געפינט עד”ז
אין נאָך ערטער — אָבער פונדעסט־
וועגן גאָר גלאַט איז עס ניט ובפרט
אָז דאָ רעדט זיך גאָר וועגן מסעות
בנ”י, משא”כ בפ’ חוקת.

און דאָס איז איינער פון די ענינים
פון „יינה של תורה“ וואָס איז דאָ
אין דעם פירוש רש”י:

דער זמן פון פרשת מסעי איז אַלע־
מָאָל במיכות צו ר”ח מנ”א³¹. און
וויבאַלד אָז בכל שנה ושנה איז חוזר
וניעור אין דעם זמן דאָס וואָס איז
געשען בפעם הראשונה³², דערפאַר־
האָט תורה אַריינגעשטעלט דעם זמן
פון מיתת אהרן (— „בחדש החמישי
(מנ”א) באחד לחדש“), ווי אויך נאָך
ענינים עיקריים פון מיתת אהרן —
אין פרשת מסעי³³.

31) ברא”ת עצמו; למחרת; או בשבת
מברכים (שנוסף על מה שמיני’ מתברכין
כל ששת הימים שלאחריו) בו „מברכים“
במיוחד את ראש החודש.

32) נסמן בלקו”ש ח”ז ע’ 44 הערה 35.
33) ראה עד”ז אהר”ת ר”פ נצבים;
ולכן הסדרה נכתבה בענין שתהי’ נקראת
לפני ר”ה. וראה גם של”ה חלק תושב”כ
ר”פ וישב.

34) ויש להוסיף דמיתת צדיקים ה”ז
מסעם ועלייתם ושל רועה ישראל, דאהרן

דערציילן כו”כ פרטים אין מיתת אהרן)
לערנט ער אונז נאָך אַ פרט אין
דעם ענין און אַ פרט וואָס באַווייזט
אָף דעם גודל חשיבות מיתת אהרן:
מיתת אהרן מצד עצמה, איז געווען
דאָס וואָס האָט גע’פועל’ט אויפן „כנע־
ני“ צו לוחם זיין מיט אידן (און ניט
מחמת דער תוצאה פון מיתת אהרן
— סילוק ענני כבוד, וואָס קען באַ־
וירקן בלויז עמלק³⁴) — ווייל דורך
מיתת אהרן איז ער „סבור שניתנה
רשות להלחם בישראל“.

ועפ”ז איז פאַרשטאַנדיק אויך דער
שינוי הלשון וואָס איז דאָ אין אונזער
פסוק לגבי דעם פסוק אין פ’ חקת:
דאָרט ווערט דערציילט „וישמע הכנעני
גו“ ווי אַ סיפור פאַר זיך אַליין, און
וויבאַלד אָז בפועל איז עס געווען
עמלק (ס’איז נאָר וואָס „שינה את
לשונו לדבר בלשון כנעני“), דעריבער
זאָגט דער פסוק „יושב הנגב“; אָבער
אין אונזער פסוק ווערט דער סיפור
„וישמע הכנעני“ דערציילט אין צו־
זאַמענהאַנג מיט מיתת אהרן, אַלס
אַ טייל פון דעם, בכדי אַרויסצוברענגן
גען דאָס וואָס אידן האָבן פאַרלאָרן
און געליטן דורך זיין פטירה —
דערפאַר שטייט דאָ דער לשון „וישמע
הכנעני גו“ והוא יושב בנגב“, ווייל
דורך דעם סגנון ווערט אַרויסגע־
בראַכט דער גאָר גרויסער שאַדן וואָס
מיתת אהרן האָט גורם געווען —
אפילו ניט קיין עמלק איז געווען
גרייט צו אָנפאַלן אויף אידן.

און דערפאַר זאָגט רש”י „כאן לימ־
דך שמיתת אהרן היא השמועה“ און
ניט „שהשמועה היא מיתת אהרן“ —
ווייל דער מכוון פון „לימדך“ אין
אונזער פסוק איז (ניט דער ענין פון

שטענדלעך, נוסף צו די שיעורים ה' קבועים וואס יעדערער האט) — און מען דארף עס לערנען דער יום ביומו, און ניט אפלייגן פון איין טאג אויפן צווייטן — ווייל דער שיעור פון יעדער טאג איז שייך צו דעם טאג.

און דורך די שמירת התקנות פון רבי'ן דעם נשיא און הליכה באור' חותיו בכלל, וועט מען גיין ממסע למסע, ביז מען וועט צוקומען צו ירדן ירחו וואס איז מרמז און בא' ווייזט אויף משיח'ן „דמורח ודאין“³⁵, וואס דאן וועלן „הימים האלו (דבין המצרים) יהפכו לששון ולשמחה“, בקרוב ממש.

(משיחת ש"פ מסעי תשכ"ז)

און דערפון קען מען אויך ארויס-נעמען א הוראה בנוגע צו די שמירת השיעורים פון לימוד חומש מיט פירוש רש"י (און אזוי אויך די שיעורים פון תהלים און תנ"א³⁶ — זעלבסטפאר-

ה"ה אחד משלשת הרועים (תענית ט, סע"א) דבתי רישא גופא אזיל (ערובין מה, א. וראה גם סוטה מה, ב) — ה"ז מסע כל בני".

35) ששייכים להימים בהם אומרים ולומדים אותם. לדוגמא בתהלים: ביום ז' סיון — יום הסתלקות דוד המלך* — „הודיעני ה' קצי גו'“ (לט, ה. וראה שבת ל, סע"א). בתנ"א: ב(ששון) פורים — ש' שייך במיוחד לענין הצדקה (ראה רמב"ם הל' מגילה פ"ב, הל' טז"ז, ו"כל מי ש' פושט ידו ליטול כו'“ (שו"ע או"ח סו"ס תרצ"ד ועוד), לומדים ספ"ד המדבר בזה; ביום שני דתגה"ש (ששייך במיוחד להבעש"ט — ראה לקו"ש ח"ד ע' 1027 ואילך) — השיעור ד„פירש הבעש"ט“ בתחילת שער היותה"א. ועוד.

(*) אליבא דבבלי (שבת ל, סע"א) דמת בשבת (ראה תוד"ה אף חגיגה יז, א. סה"ד ב"א תתקכ. ואכ"מ). — וראה לעיל ע' 212²² ובהערות שם.

36) סנה' צג, ב. לקו"ת פרשתנו פט, ב. צ, ד.

מסעי ב

רוב ווערן מענטשן גערעכנט לויט זיי-
ער עלטער, לערנט דעריבער רש"י
אז אויך דא ווערן זיי נמנה (ניט בלויז
לפי סדר נשואיהן, נאר אויך) "לפי
גדולתן כו' בשנים".

איז ניט מובן: וויבאלד אז דער
גאנצער יסוד פון רש"י אז "כאן מנאן
לפי גדולתן" (כאטש מען קען לערנען,
אדרבא "בכל המקרא מנאן — ווי
ע"פ רוב — לפי גדולתן כו' אין דא
— בלויז לפי סדר נשואיהן) איז פון
דעם וואס (געוויס) "נישאו כסדר תול-
דותן" — האט ער דאך געדארפט
שרייבן "נישאו כסדר תולדותן" פאר
"כאן מנאן לפי גדולתן כו'".

(ג) ס'איז מסתבר צו זאגן, אז דאָרט
וואו די בנות צלפחד ווערן אויסגע-
רעכנט בכתוב דעם ערשטן מאל,
ווערן זיי נמנה כפי סדר תולדותן.
ווייל דאָרט ווערט דערציילט "וצלפחד
בן חפר (לא) היו לו (בנים כי אם)
בנות", איז די סברא מחייב, אז ביים
דערציילן אז צלפחד האָט געהאַט בנות,
איז דער פסוק זיי מונה ווי ער האָט
זיי געהאַט — כפי סדר תולדותן.

האָט מען דאָך לפ"ז געדארפט לער-
נען, אז די בנות צלפחד האָבן חתונה
געהאַט שלא כסדר תולדותן (ווי אין
א סך אנדערע פּאַלן: וואו די צעירה
האָט חתונה לפני הבכירה), און אז

א. אין פסוק ותהיינה מחלה תרצה
חגלה ומלכה ונועה גו' לנשים, שטע-
לט זיך רש"י אויף "מחלה תרצה וגו'"
און איז מפרש: "כאן מנאן לפי גדו-
לתן זו מוז בשנים ונשאו כסדר תול-
דותן ובכל המקרא מנאן לפי חכמתן
(און דערנאָך איז רש"י מוסיף "ומגיד
כו'", כדלקמן ס"ג).

פון וואָנעט נעמט רש"י אז "כאן
מנאן לפי גדולתן כו' ובכל המקרא
מנאן לפי חכמתן"? איז ווי מ'לערנט
בהשקפה ראשונה קומט אויס, אז
היות ווי אין רוב פּאַלן איז דער
סדר הנישואין אין אַ משפּחה לויטן
עלטער פון די קינדער [און ווי דער
תלמיד האָט שוין געלערנט אין ספר
בראשית: "לא יעשה כן במקומו לתת
הצעירה לפני הבכירה"], איז דערפון
פאַרשטאַנדיק, אז אין אונזער פסוק
וואו עס ווערט דערציילט "ותהיינה גו'
לנשים" איז "מנאן לפי גדולתן", וב-
מילא מוז מען לערנען, אז "בכל ה'
מקרא" וואו זיי ווערן גערעכנט מיט
אז אנדער סדר איז "מנאן לפי חכמתן".
אבער אין אמת'ן קען מען אזוי ניט
לערנען. ווייל

(א) לפ"ז האָט רש"י געדארפט שרייבן
"כאן (וואו עס רעדט זיך וועגן זייערע
נישואין) מנאן לפי סדר נשואיהן ונש-
או כסדר תולדותן" — און ניט "כאן
מנאן לפי גדולתן כו'".

(ב) אפילו אמת'ל, אז היות ווי ע"פ

(5) ראה בארובה לקוטי שיחות ח"ה ע'

115.

(6) פנחס כו, לג.

(7) להעיר מויצא (כס, יח ואילך) שיעקב
רצה לשאת את הצעירה קודם. וראה בתו"ש
ע"פ (שם, כו) ובמקומות שנזכרו שם.

(1) פרשתנו לו, יא.

(2) וכ"ה בב"ב קכ, א.

(3) ראה גם רשב"ם לבי"ב שם.

(4) ויצא כט, כו.